

Milletlerarası Özel Hukuk

Pratik Çalışmaları Cevap Anahtarı Sunumu

Milletlerarası usul hukuku · vatandaşlık hukuku · yabancılar hukuku

Asst. Prof. Dr. Fatih Serbest

01

1

MÖHUK PRATİK ÇALIŞMALAR I

CEVAP ANAHTARI

Cevap kurma algoritması

Her pratik soruda aynı iskelet kullanılmalı.

1
Olay tarihini bul

→

2
Kurum/kavramı ayır

→

3
Yetki/uygulanacak
hukuk

→

4
Olguya uygula

→

5
Sonuç + istisna

“Bu nedenle ...” diye biten açık bir sonuç cümlesi olmalı; yalnızca madde saymak tam cevap değildir.

Cevapta aranacak 5 unsur

- doğru tarih / yürürlük
- doğru hukuki kurum
- doğru madde ve gerekçe
- olaya somut uygulama
- kısa ve kesin sonuç

Puan kırma nedenleri:

- sadece kanun maddesi saymak
- “kamu düzeni”ni gerekçesiz kullanmak
- kurumları birbirine karıştırmak
- yargısal denetimi hiç tartışmamak

- norm seçimi tarihe bağlıdır
- takdir yetkisi sınırsız değildir
- usul sorunu esası değiştirebilir
- istisnalar mutlaka yazılmalıdır

Teknik vurgu: cevapta tarih, yabancılık unsuru, usulî sorun ve esas hukukî sonuç ayrı ayrı kurulmalıdır.

02

2

Pratik soruların

Dört olay, dört farklı sınav becerisi ölçüyor.

01

Vatandaşlık
yatırım eşiği · iptal · aile bireyleri · HAGB · yargısal
denetim

02

Yargı bağısıklığı
hükümrancılık tasarrufu · tebligat · icra bağısıklığı ·
okul binası

03

Marka-usul
yetki şartı · MÖHUK m.23 · ihtiyati tedbir · teminat
· tanıma

04

Yabancılar
sınır dışı · idari gözetim · alternatif yükümlülük · geri
gönderme yasağı

3

01

Yatırım Yoluyla Vatandaşlık ve İptal

Adnan - Kate olayı

- 01 Başvuru tarihine göre yatırım eşiği nasıl belirlenir?
- 02 İptal, kaybettirme, çıkma ve geri alma nasıl ayrılır?
- 03 İptal kararının zaman bakımından etkisi nedir?
- 04 Eş ve çocukların vatandaşlığı hangi ihtimale göre etkilenir?
- 05 Kate'in evlenme/genel yolla başvuruları nasıl denetlenir?

Bu bölümde cevap verirken: kurum ayrımı + norm seçimi + sonuç cümlesi birlikte aranır.

4

Adnan'ın kazanma kararı ve uygulanacak eşik

OLAY 1

S1

Sonuç: 30.05.2020 bakımından 400.000 USD değil, 250.000 USD eşiği tartışılır; gerçek değer 200.000 USD olduğundan kazanma kararı hukuka aykırıdır.

Gerekeçe

- Başvuru/karar tarihindeki yürürlük esas alınır; sonradan gelen 400.000 USD eşiği geçmişe uygulanmaz.
- Tapuda 500.000 USD gösterilmesi, vatandaşlık şartını etkileyen esaslı yalan beyan/gizlemedir.
- Gerçek değer eşiği karşılamadığı için idarenin olumlu tespiti sakatlanmıştır.

Kronoloji çözülmeyen norm uygulanmaz.

Sınavda yazılacak cümle:

“Adnan'ın taşınmazı olay tarihinde aranan 250.000 USD eşiğini dahi sağlamadığından, 500.000 USD beyanı vatandaşlığı kazanmaya esaslı hile oluşturur.”

Uyarı:

2026'daki 400.000 USD eşiğini 2020 başvurusuna doğrudan uygulamak hatalıdır.

5

Hangi kayıp yolu gündeme gelir?

OLAY 1

S2

Sonuç: Adnan bakımından merkez kurum “vatandaşlığa alınmanın iptali”dir; kaybettirme, çıkma veya geri alma değildir.

Gerekeçe

- Çıkma: kişinin izinle vatandaşlıktan ayrılmasıdır.
- Kaybettirme: TVK m.29'daki kamu hukuku ağırlıklı eylemlere bağlı şahsi kayıp yoludur.
- İptal: kazanma kararının yalan beyan/gizleme ile alınması halinde uygulanır.

Adnan'ın olgusu dördüncü kutuya oturur.

Sınavda yazılacak cümle:

“Sahte değer beyanı vatandaşlığın kazanılmasına esas olduğundan, uygulanacak kayıp yolu TVK m.31 anlamında vatandaşlığa alınmanın iptalidir.”

Uyarı:

Kaybettirme ile iptal aynı değildir; kaybettirme kazanma anındaki sakatlığa değil, sonraki belirli eylemlere ilişkindir.

6

İptal kararının zaman bakımından etkisi

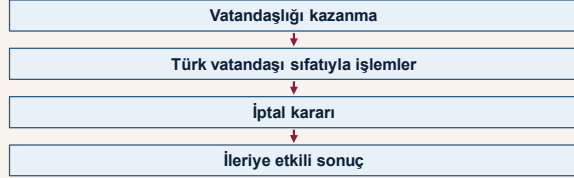
OLAY 1

S3

Sonuç: İptal, iptal kararının verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder; geçmişte Türk vatandaşı sıfatıyla yapılan işlemleri kendiliğinden geçersiz kılmaz.

Gerekçe

- "Karar tarihi" vatandaşlığa alınma tarihi değil, iptal kararının tarihidir.
- Kazanma ile iptal arasındaki işlemler kural olarak korunur.
- Evlenme, nüfus ve özel hukuk işlemleri sırf iptal nedeniyle otomatik sakatlanmaz.

Sınavda yazılacak cümle:

"İptal kararının etkisi, kazanma tarihine değil iptal kararının tarihine bağlanır; ara dönemde yapılan işlemler hakkında iptal kararı uygulanmaz."

Uyarı:

"İptal baştan itibaren yokluk yaratır" şeklinde genel ve kategorik ifade kullanılmamalıdır.

7

2030'da tespit ve aile bireylerinin vatandaşlığı

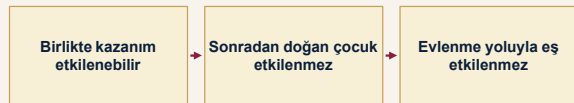
OLAY 1

S4

Sonuç: Açık hak düşürücü süre yoktur; fakat aile bireylerinin etkilenip etkilenmeyeceği vatandaşlığı hangi yolla kazandıklarına göre ayrılır.

Gerekçe

- Adnan'a bağlı olarak birlikte vatandaşlık kazanmış eş/çocuklar etkilenebilir.
- Adnan vatandaş olduktan sonra doğan çocuklar doğumla vatandaşlık kazanır; iptal onlara tesir etmez.
- Eş sonradan evlenme yoluyla vatandaş olmuşsa Adnan'ın iptali eşe kural olarak tesir etmez.

Etki sorusu "hangi kazanım yolu?" sorusuna bağlıdır.

Sınavda yazılacak cümle:

"Aile bireyleri bakımından tek cevap verilemez; bağlı kazanım varsa iptal sirayet eder, doğumla veya sonradan bağımsız kazanımda sirayet etmez."

Uyarı:

"Adnan'ın iptali tüm aileyi otomatik vatandaşlıktan çıkarır" denmemelidir.

8

Malların tasfiyesi

OLAY 1

S5

Sonuç: Tasfiye TVK m.33'e dayanır; gerekli görülürse iptal kararında belirtilir ve yargı yoluna gidilirse tasfiye dava sonuna bırakılır.

Gerekçe

- İlgili kişi Türkiye'deki mallarını en geç bir yıl içinde tasfiye eder.
- Tasfiye olmazsa mallar Hazinece satılır; bedel ilgilinin nam ve hesabına yatırılır.
- İptal kararına dava açılması halinde tasfiye dava sonuna bırakılır.

TVK m.33.

İptal kararı + tasfiye kararı
1 yıl içinde tasfiye
Tasfiye edilmezse Hazine satışı
Dava varsa bekletme

Sınavda yazılacak cümle:

"Tasfiye, iptal kararının otomatik sonucu değil; TVK m.33 çerçevesinde gerekli görülürse işletilecek ayrı bir sonuçtur."

Uyarı:

Tasfiyenin dayanağını TVK m.31 olarak göstermek eksik ve hatalıdır; özel hüküm m.33'tür.

09

9

Kate'in evlenme yoluyla vatandaşlık başvurusu

OLAY 1

S6

Sonuç: Üç yıllık evlilik süresi gerçekleşmiştir; fakat süre şartı tek başına yeterli değildir.

Gerekçe

- Türk vatandaşıyla evlenme kendiliğinden vatandaşlık kazandırmaz.
- En az üç yıl evlilik + evliliğin devamı + aile birliği içinde yaşama aranır.
- Evlilik birliğiyle bağdaşmayan faaliyet ve milli güvenlik/kamu düzeni engeli ayrıca denetlenir.

TVK m.16.

Süre şartı "başvuru hakkı" verir; otomatik kazanma sağlamaz.

Sınavda yazılacak cümle:

"Kate süre bakımından başvurabilir; ancak TVK m.16'daki aile birliği ve kamu düzeni şartları ayrıca incelenmelidir."

Uyarı:

"Üç yıl dolduysa vatandaşlık verilir" denmesi yanlıştır.

10

10

HAGB ve kamu düzeni değerlendirilmesi

OLAY 1

S7

Sonuç: HAGB veya sabıka kaydının görünmemesi, vatandaşlık başvurusunda kamu düzeni incelemesini bertaraf etmez.

Gerekçe

- Ceza muhakemesi sonucu ile vatandaşlık idaresinin kamu düzeni değerlendirmesi aynı değildir.
- HAGB verilmiş olsa bile belirli mahkumiyetler Yönetmelik kapsamında ret sebebi olabilir.
- Pasaport giriş-çıkış damgası sahteciliği kamu güveni ve kamu düzeni bakımından ağır olgudur.

Ceza dosyası
HAGB

Vatandaşlık
kamu düzeni

İdari takdir
gerekçeli olmalı

HAGB = otomatik temiz sayfa değildir.

Sınavda yazılacak cümle:

"Kate'in HAGB itirazı tek başına sonucu değiştirmez; idare kamu düzeni bakımından somut ve gerekçeli değerlendirme yapabilir."

Uyarı:

Sabıka kaydı yoksa idarenin olayı hiç dikkate alamayacağı söylenmemelidir.

11

Kate'in genel yolla vatandaşlık başvurusu

OLAY 1

S8

Sonuç: Başvuru mümkündür; ancak beş yıllık yasal ikamet, geçim imkanı, iyi ahlak ve kamu düzeni şartları ciddi şekilde tartışmalıdır.

Gerekçe

- On yıl Türkiye'de bulunmak tek başına yeterli değildir; ikametın yasal ve başvuruya elverişli olması gerekir.
- Geçimin evli Ayhan tarafından sağlanması, bağımsız gelir/meslek şartını zayıflatır.
- Ayhan ilişkisi otomatik ret değil; iyi ahlak ve ölçülülük kapsamında somut değerlendirme sebebidir.

Yasal ikamet
5 yıl

Yerleşme niyeti
+ Türkçe

Gelir/meslek
+ iyi ahlak

Kamu düzeni
engel yokluğu

Başvuru hakkı ≠ vatandaşlığı kazanma hakkı.

Sınavda yazılacak cümle:

"Kate genel yolla başvurabilir; fakat şartları taşıdığını ispatlaması gerekir ve idarenin takdiri somut gerekçeyle denetlenir."

Uyarı:

Özel hayat olgusunu tek başına otomatik ret sebebi veya tamamen ilgisiz unsur saymak aşırı genellemedir.

12

Ret ve iptal işlemlerinde yargısal denetim

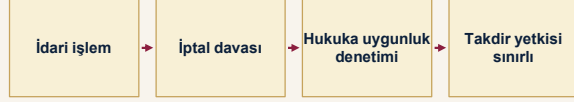
OLAY 1

S9

Sonuç: Vatandaşlık başvurusunun reddi ve iptal kararı idari işlemdir; idare mahkemesinde iptal davasına konu olabilir.

Gerekçe

- Mahkeme idarenin yerine geçerek vatandaşlık vermez.
- Yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları denetlenir.
- Milli güvenlik, kamu düzeni ve iyi ahlak kavramları somut olguya dayanmalıdır.

Denetim: yerindelik değil hukuka uygunluk.

Sınavda yazılacak cümle:

“Takdir yetkisi vardır; ancak keyfi değildir. Ret gerekçesi somut bilgi ve belgeye dayanmalı, ölçülü olmalıdır.”

Uyarı:

Mahkemenin doğrudan vatandaşlık kazandıracağı veya idarenin takdirinin hiç denetlenemeyeceği yazılmamalıdır.

13

Olay 1 - Sınavda puanlama kriterleri

Vatandaşlık sorularını çözerken bu sıralama takip edilmeli.

Tarih ve eşik

- Önce olay tarihi
- 2020 eşiği 250.000 USD
- Güncel eşik geçmişe yürümez

Kurum ayrımı

- İptal: yalan beyan/gizleme
- Kaybettirme: TVK m.29
- Geri alma: TVK m.40
- Çıkma: iradi ayrılma

Denetim

- İptal ileriye etkili
- Aile bireylerinde kazanım yolu ayrımı
- Kamu düzeni somut olguya yazılır

14

02

Yabancı Devletin Yargı ve İcra Bağışıklığı

RAMS - İtalya Cumhuriyeti olayı

- 01 Vize fonksiyonu özel hukuk ilişkisi midir?
- 02 Haksız fiil etiketi bağışıklığı bertaraf eder mi?
- 03 Yargı muafiyeti usulde nasıl dikkate alınır?
- 04 Yabancı devlete tebligat nasıl yapılmalıdır?
- 05 Devlete ait okul binası haczedilebilir mi?

Bu bölümde cevap verirken: kurum ayırımı + norm seçimi + sonuç cümlesi birlikte aranır.

15

15

MÖHUK PRATİK ÇALIŞMALAR
CEVAP ANAHTARI

İtalya'nın yargı muafiyeti itirazı

OLAY 2
S1

Sonuç: Vize başvurusuna işlem yapılmaması, devletin egemenlik/vize fonksiyonuna ilişkindir; özel hukuk ilişkisi sayılması güçtür.

Gereke

- MÖHUK m.49 yalnızca özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda muafiyeti kaldırır.
- Vize verme veya vermeme, ülkeye kabul ve sınır egemenliğiyle ilgilidir.
- RAMS'in zarar iddiası ticari sözleşmeden doğsa da İtalya'nın eylemi konsolosluk/vize fonksiyonudur.

Devlet işlemi

→

Özel hukuk mu?

→

Hükümlenlik mi?

→

Muafiyet gücü

Ölçüt: devletin piyasadaki aktör gibi mi, egemen otorite gibi mi davrandığı.

Sınavda yazılacak cümle:
"Talep tazminat olsa da uyuşmazlığın çekirdeği vize işlemidir; bu nedenle MÖHUK m.49 kapsamında özel hukuk ilişkisi yoktur."

Uyarı:
Davacının zararı ticari sözleşmeden doğdu diye yabancı devletin işlemi otomatik özel hukuk işlemi sayılmaz.

MÖHUK m.49.
16

16

Haksız fiil nitelendirmesi sonucu değiştirir mi?

OLAY 2

S2

Sonuç: “Haksız fiil” etiketi, hükümlerlik tasarrufunu özel hukuk ilişkisine dönüştürmez.

Gerekçe

- Yargı muafiyetinde sadece dava sebebinin adı değil, davranışın mahiyeti incelenir.
- Cevapsız bırakma da vize sürecinin parçasıdır.
- Özel hukuk kişinin yapamayacağı konsolosluk/vize faaliyeti kamusal niteliktedir.

Dava etiketi
haksız fiilMahiyet testi
vize fonksiyonuSonuç
bağışıklık

Etiket değil, işlem niteliği belirleyicidir.

Sınavda yazılacak cümle:

“Davacı haksız fiil demekle MÖHUK m.49’daki özel hukuk ilişkisi şartını kendiliğinden sağlamış olmaz.”

Uyarı:

Tazminat talebi varsa her zaman özel hukuk ilişkisi vardır diye düşünülmemelidir.

17

Yargı muafiyetinin usuli niteliği

OLAY 2

S3

Sonuç: Yargı muafiyeti Türk mahkemesinin yargılama yetkisini ilgilendirdiğinden dava şartı niteliğinde değerlendirilir ve kanun yolunda da dikkate alınabilir.

Gerekçe

- Muafiyet kamu düzenine yakın usuli bir engel oluşturur.
- Mahkemece re’sen gözetilmesi gerektiği savunulur.
- İleri sürülmemiş olması kanun yolu aşamasında tartışılmasını tamamen engellemez.

Dava şartı

Re’sen inceleme

Kanun yolu

Bozma/ret
sonucu

Usul sorunu esas hükmü etkileyebilir.

Sınavda yazılacak cümle:

“Yabancı devletin yargı muafiyeti, sadece davalının savunması olarak değil, mahkemenin yargılama yetkisine ilişkin dava şartı olarak ele alınmalıdır.”

Uyarı:

Muafiyet hiç ileri sürülmediyse artık incelenemez demek eksiktir.

18

Yabancı devlete tebligat

OLAY 2

S4

Sonuç: Yabancı devlete tebligat diplomatik yolla yapılmalıdır; doğrudan konsolosluga sıradan tebligat yöntemi yeterli değildir.

Gerekçe

- MÖHUK m.49/2 özel hukuk ilişkilerinde tebligatın diplomatik yolla yapılacağını düzenler.
- Diplomatik temsilciliklerin dokunulmazlığı ve devlet egemenliği dikkate alınır.
- Usulsüz tebligat savunma hakkını ve kararın geçerliliğini tartışmalı hale getirir.

Sınavda yazılacak cümle:

"Yabancı devlete tebligatta iç hukuk kişilerine uygulanan doğrudan yöntemler yeterli görülmemeli; diplomatik kanal işletilmelidir."

Uyarı:

Konsolosluk binasına bırakılan tebligatın her durumda geçerli olacağı kabul edilmemelidir.

19

Beyoğlu İtalyan Lisesi binasının haczi

OLAY 2

S5

Sonuç: Yargı bağımsızlığı ile icra bağımsızlığı ayrıdır; eğitim/diplomatik-kamusal amaca tahsisli devlet malı kural olarak haczedilemez.

Gerekçe

- Mahkumiyet kararı bulunsa bile icra bağımsızlığı ayrıca incelenir.
- Devlet mallarında haciz için malın ticari amaçla tahsis edildiği somut gösterilmelidir.
- Okul binasının kamu/egitim fonksiyonu haczi hukuka aykırı kılar.

Yargılanabilirlik ≠ cebri icra edilebilirlik.

Sınavda yazılacak cümle:

"İlam alınmış olması, yabancı devlete ait kamusal amaca tahsisli malların haczini kendiliğinden mümkün kılmaz."

Uyarı:

Yargı muafiyeti kalktıysa icra bağımsızlığı da otomatik kalkar denmemelidir.

20

Okul binasının ticari kullanımı ispatlanırsa?

OLAY 2

S6

Sonuç: Sadece belirli kısımların ticari tahsisi somut ispatlanırsa o malvarlığı unsuru bakımından icra bağışıklığı tartışmalı hale gelir; yine de dar yorum gerekir.

Gerekeçe

- Tamamen kar amaçlı işletme ispatı sonucu etkileyebilir.
- Kısmi kira geliri otomatik haciz serbestisi sağlamaz.
- Kamusal fonksiyona tahsisli mallar bakımından icra bağışıklığı geniş yorumlanır.

İstisna ispatı davacı/alacaklı bakımından ağırdır.

Sınavda yazılacak cümle:

“Ticari kullanım iddiası somut ve malvarlığı unsuruna özgü ispatlanmadıkça okul binasının haczi hukuka uygun kabul edilemez.”

Uyarı:

Kiraya verilen küçük bir alan nedeniyle bütün okul binasının haczini mümkün görmek ölçüsüzdür.

21

Olay 2 – Sınavda puanlama kriterleri

Yabancı devlet bağışıklığı sorularında ayırım net olmalı.

Mahiyet testi

- Talep etiketi değil davranış niteliği
- Vize = egemenlik tasarrufu
- Özel hukuk ilişkisi şartı aranır

Usul

- Yargı muafiyeti dava şartı
- Tebligat diplomatik yol
- Savunma hakkı korunur

İcra

- Yargı ≠ icra bağışıklığı
- Kamusal tahsis korunur
- Ticari tahsis somut ispatlanır

22

03

Marka Sicili, Milletlerarası Yetki ve Tedbir

NANTE - KAPPAN olayı

- 01 Türk marka siciline ilişkin terkin davasında Türk mahkemesi yetkili midir?
- 02 Yetki ve hukuk seçimi şartı hangi talepleri kapsar?
- 03 MÖHUK m.23 ile uygulanacak hukuk nasıl bulunur?
- 04 İhtiyati tedbir ve teminat nasıl değerlendirilir?
- 05 İtalyan kararının Türkiye'de etkisi olabilir mi?

Bu bölümde cevap verirken: kurum ayrımı + norm seçimi + sonuç cümlesi birlikte aranır.

23

23

MÖHUK PRATİK ÇALIŞMALARI
CEVAP ANAHTARI

Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi

OLAY 3
S1

Sonuç: Türk marka sicilindeki tescilin terkin bakımından Türk mahkemelerinin yetkisi kabul edilmelidir.

Gerekçe

- MÖHUK m.40 iç hukuk yer itibariyle yetki kurallarına gönderir.
- SMK m.156 marka davalarında görev/yetki rejimini kurar.
- TÜRKPATENT sicilindeki tescil/terkin Türkiye'deki kamu siciline ilişkin etki doğurur.

Yabancılık unsuru

→

MÖHUK m.40

→

SMK m.156

→

Türk sicili Türk yetkisi

TPE değil, güncel kurum adı TÜRKPATENT'tir.

Sınavda yazılacak cümle:
"Talep Türk marka sicilinin terkinine yönelik olduğundan, yabancı mahkeme lehine şart Türk mahkemelerinin bu yetkisini bertaraf edemez."

Sık hata / uyarı:
Sözleşmede İtalyan mahkemeleri yazdığı için bütün taleplerin Türkiye'de görülemeyeceğini söylemek hatalıdır.

MÖHUK m.40, m.47; SMK m.156.
24

24

Yetki ve hukuk seçimi şartının kapsamı

OLAY 3

S2

Sonuç: İtalyan mahkemeleri/İtalyan hukuku şartı sözleşmesel borçlar için etkili olabilir; Türk marka sicili ve Türkiye’de koruma taleplerini tümünden dışlamaz.

Gerekçe

- Lisans bedeli, sözleşmenin ihlali ve sözleşmesel borçlar bakımından şart tartışılabilir.
- Terkin, hükümsüzlük ve Türkiye’de kullanımın durdurulması sicil/koruma etkili taleplerdir.
- Yetki şartı tüm uyumsuzlukları “tek paket” halinde yabancı mahkemeye taşımaz.

Ayrım: inter partes borç etkisi / sicil ve koruma etkisi.

Sınavda yazılacak cümle:

“Forum ve hukuk seçimi maddesi sözleşmesel taleplerde dikkate alınır; Türk marka siciline doğrudan etki eden taleplerde belirleyici değildir.”

Sık hata / uyarı:

Yetki şartını tamamen geçersiz saymak da, her talebe otomatik uygulamak da yanlıştır.

25

Marka siciline ilişkin uygulanacak hukuk

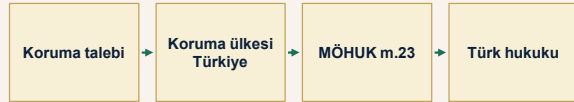
OLAY 3

S3

Sonuç: Türk hukuku, kamu düzeni veya davalının Türk olması nedeniyle değil; MÖHUK m.23’teki koruma ülkesi ilkesi nedeniyle uygulanır.

Gerekçe

- Fikri mülkiyet hakkı hangi ülke için koruma istiyorsa o ülke hukukuna tabidir.
- NANTE Türkiye’de tescilin terkin ve kullanımın yasaklanmasını istemektedir.
- Sözleşmenin iç ilişkisi ayrı bir kanunlar ihtilafı düzleminde değerlendirilebilir.

Doğru gerekçe: ülkesellik/koruma ülkesi yaklaşımı.

Sınavda yazılacak cümle:

“Türk hukuku uygulanır; çünkü Türkiye’de koruma talep edilen sinai mülkiyet hakkı söz konusudur.”

Sık hata / uyarı:

“Davalı Türk olduğu için Türk hukuku uygulanır” veya “marka kamu düzenidir” gerekçesi kanunlar ihtilafı metodunu bozabilir.

26

Türk mahkemesinden ihtiyati tedbir

OLAY 3

S4

Sonuç: Türk mahkemesi, özellikle Türk marka sicili ve Türkiye'deki kullanım bakımından ihtiyati tedbir verebilir.

Gerekçe

- SMK m.159 sınai mülkiyet hakkına tecavüzün önlenmesi için tedbir imkanı tanır.
- HMK m.390 dava öncesi esas hakkında görevli/yetkili mahkemeyi; dava sonrası asıl mahkemeyi gösterir.
- Yabancı yetki şartı Türkiye'de etkili korumayı otomatik ortadan kaldırmaz.

Dava açıldıysa tedbir asıl davaya bakan mahkemeden istenir.

Sınavda yazılacak cümle:

"Türk marka sicili ve Türkiye'de kullanım söz konusu olduğundan, koruyucu tedbir yetkisi yabancı mahkeme şartıyla tamamen dışlanamaz."

Sık hata / uyarı:

Yabancı mahkeme lehine yetki şartı var diye Türkiye'de hiçbir tedbir alınmayacağını söylemek yanlıştır.

27

NANTE'nin teminat gösterme yükümlülüğü

OLAY 3

S5

Sonuç: MÖHUK m.48 kural olarak teminat öngörür; ancak İtalya bakımından karşılıklılık ve 1954 Lahey Hukuk Usulü Sözleşmesi nedeniyle muafiyet güçlüdür.

Gerekçe

- Yabancı gerçek/tüzel kişi dava veya takipte teminat göstermekle yükümlüdür.
- Mahkeme karşılıklılık varsa teminattan muaf tutar.
- İtalya merkezli şirket bakımından sırf yabancılık nedeniyle teminat itirazı kabul edilmemelidir.

Kural ve istisna birlikte yazılmalı.

Sınavda yazılacak cümle:

"Başlangıç noktası teminat yükümlülüğüdür; ancak somut olayda karşılıklılık/Lahey rejimi NANTE lehine teminat muafiyeti doğurur."

Sık hata / uyarı:

"Yabancı şirket = mutlaka teminat" veya "AB şirketi = otomatik muaf" şeklinde gerekçesiz cevap verilmemelidir.

28

İtalyan mahkemesi kararının Türkiye’de etkisi

OLAY 3

S6

Sonuç: Yabancı karar kategorik olarak etkisiz değildir; tanıma/tenfiz mümkün olabilir. Ancak Türk marka siciline doğrudan etki eden hüküm münhasır yetki engeline takılabilir.

Gerekçe

- Tespit kararlarının kesin hüküm etkisi tanıma ile; eda kararlarının icrası tenfiz ile sağlanır.
- Sözleşmesel ilişkiye dair tespit Türkiye’de tanıma konusu olabilir.
- Türk sicilinde tescil/terkin emreden kararlar Türk mahkemelerinin münhasır yetkisi nedeniyle sorunludur.

Kararın içeriği sonucu belirler.

Sınavda yazılacak cümle:

“İtalyan kararının etkisi, kararın sözleşmesel tespit mi yoksa Türk siciline doğrudan müdahale eden hüküm mü olduğuna göre ayrılır.”

Sık hata / uyarı:

Yabancı kararı tamamen yok saymak veya doğrudan Türk marka siciline uygulamak aşırı cevaptır.

29

Davalının Türk olması / davacının Türk hukukuna dayanması

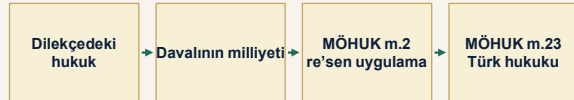
OLAY 3

S7

Sonuç: Davalının Türk şirketi olması veya davacının Türk hukukuna dayanması, uygulanacak hukuku tek başına belirlemez.

Gerekçe

- Hakim MÖHUK m.2 gereği Türk kanunlar ihtilafı kurallarını re’sen uygular.
- Uygulanacak hukuk, dilekçedeki atıfla değil bağlama kuralıyla bulunur.
- Bu olayda Türk hukuku MÖHUK m.23 nedeniyle uygulanır.

Metodoloji: önce bağlama kuralı, sonra somut sonuç.

Sınavda yazılacak cümle:

“Türk hukuku, davalı Türk olduğu için değil; Türkiye’de koruma talep edilen fikri mülkiyet hakkı söz konusu olduğu için uygulanır.”

Sık hata / uyarı:

Taraf milliyeti ile koruma ülkesi kuralını karıştırmak kanunlar ihtilafı hatasıdır.

30

Dava açılmadan önce yalnızca tedbir istenirse

OLAY 3

S8

Sonuç: Esas talep Türk marka sicili ve Türkiye’de kullanım ise dava öncesi tedbir de Türk mahkemesinden istenebilir.

Gerekçe

- HMK m.390 dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeyi arar.
- Esas uyumsuzluk terkin/kullanımın durdurulması ise Türk mahkemesi yetkilidir.
- Saf sözleşmesel borç uyumsuzlığında yabancı yetki şartı daha güçlü etki doğurabilir.

İki ihtimal yazılmalı: sicil/koruma talebi ve saf sözleşmesel talep.

Sınavda yazılacak cümle:

“Tedbir talebinin kaderi, korunmak istenen esas hakkın niteliğine bağlıdır.”

Sık hata / uyarı:

Dava öncesi tedbirde yetki tartışmasını atlamak veya yetki şartını otomatik nihai görmek eksiktir.

31

Olay 3 – Sınavda puanlama kriterleri

Sicil etkisi ile sözleşmesel ilişkiyi ayrı düşünün.

Yetki

- MÖHUK m.40 + SMK m.156
- Türk sicili = Türk yetkisi
- Yetki şartı kapsamlı sınırlı

Uygulanacak hukuk

- MÖHUK m.23
- Koruma ülkesi Türkiye
- Taraf milliyeti belirleyici değil

Geçici/yan sonuçlar

- SMK m.159 tedbir
- MÖHUK m.48 teminat
- Tanıma-tenfiz içerik testi

32

04

Yabancılar Hukuku: Sınır Dışı ve İdari Gözetim

Leyla olayı

- 01 Sınır dışı kararına karşı başvuru süresi ve etkisi nedir?
- 02 İdari gözetim hangi sebeplerle ve nasıl denetlenir?
- 03 Alternatif yükümlülükler neden önemlidir?
- 04 Geri göndermeme ilkesi nasıl ileri sürülür?
- 05 Geçici koruma ve sahte belge iddiası nasıl değerlendirilir?

Bu bölümde cevap verirken: kurum ayrımı + norm seçimi + sonuç cümlesi birlikte aranır.

33

33

MÖHUK PRATİK ÇALIŞMALAR
CEVAP ANAHTARI

Sınır dışı kararına karşı başvuru

OLAY 4
S1

Sonuç: Tebliğden itibaren 7 gün içinde idare mahkemesine başvurulur; başvuru kural olarak sınır dışı işlemini durdurur.

Tebliğ

→

7 gün idare mahkemesi

→

İdareye bildirim

→

İcra durur mahkeme kararı

Süre kısa: sınavda mutlaka yazılmalı.

Sınavda yazılacak cümle:
 "Leyla, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesinde dava açmalı; dava açılması sınır dışı işleminin icrasını durdurur."

Sık hata / uyarı:
 Bu başvuruyu idari gözetim itirazıyla karıştırmak veya otomatik durdurucu etkiyi yazmamak büyük eksiktir.

YUKK m.53.
34

34

İdari gözetim kararı

OLAY 4

S2

Sonuç: İdari gözetim sınır dışının otomatik sonucu değildir; somut kanuni sebep ve ölçülülük gerekir.

Gerekçe

- Kaçma/kaybolma riski, sahte belge, kamu düzeni/güvenliği gibi sebepler somutlaştırılmalıdır.
- Karara karşı sulh ceza hakimliğine başvurulur; başvuru gözetimi kendiliğinden durdurmaz.
- Devami düzenli aralıklarla gözden geçirilmelidir.

Deport davası ve idari gözetim itirazı iki ayrı yoldur.

Sınavda yazılacak cümle:

“Leyla hakkında idari gözetim ancak somut kaçma/kamu düzeni riski gerekçelendirilmişse hukuka uygun olabilir.”

Sık hata / uyarı:

Sınır dışı kararı verilen herkes otomatik olarak GGM'ye alınabilir denmemelidir.

35

Alternatif yükümlülüklerin değerlendirilmesi

OLAY 4

S3

Sonuç: İdare, idari gözetim yerine alternatif yükümlülüklerin yeterli olup olmayacağını değerlendirmek zorundadır.

Gerekçe

- Bildirim yükümlülüğü, belirli adreste ikamet ve elektronik izleme gibi tedbirler düşünülebilir.
- Küçük çocuk, bilinen adres, aile bağı ve geçici koruma kaydı kaçma riskini azaltabilir.
- Alternatiflerin neden yetersiz olduğu açıklanmadan gözetim ölçüsüz olabilir.

Ölçülülük = elverişlilik + gereklilik + orantılılık.

Sınavda yazılacak cümle:

“İdari gözetim son çare niteliğinde olduğundan, alternatif yükümlülükler değerlendirilmeden verilen karar ölçülülük yönünden sakatlanır.”

Sık hata / uyarı:

Alternatif yükümlülükleri yalnızca idarenin takdirinde ve gerekçesiz bırakmak doğru değildir.

36

Geri gönderme ilkesi

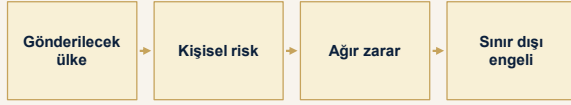
OLAY 4

S4

Sonuç: Leyla, Suriye'ye gönderilmesi halinde yaşam/özgürlük, işkence veya insanlık dışı muamele riski bulunduğunu kişisel ve güncel delillerle ileri sürmelidir.

Gereke

- Non-refoulement sınır dışı kararının maddi hukuki sınırırır.
- Risk yalnızca genel ülke durumu değil, kişisel durumla ilişkilendirilmelidir.
- Gönderme fiilen/hukuken mümkün değilse uzun idari gözetim de ayrıca sorun yaratır.

Geri gönderme hem sınır dışı hem gözetim denetiminde önemlidir.

Sınavda yazılacak cümle:

“Geri gönderme ilkesi, kamu düzeni gerekçesi ileri sürülse dahi mutlak olmayan fakat çok güçlü bir insan hakları sınırı olarak değerlendirilmelidir.”

Sık hata / uyarı:

Suriye vatandaşı olmak tek başına otomatik başarı demek değildir; kişisel ve güncel risk gerekçelendirilmelidir.

37

Geçici koruma statüsünün rolü

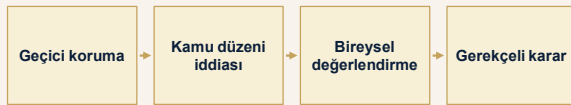
OLAY 4

S5

Sonuç: Geçici koruma sınır dışını mutlak olarak imkansız kılmaz; fakat idareye ağırlaştırılmış değerlendirme ve gereke yükü getirir.

Gereke

- Geri gönderme, aile hayatı ve çocuk yararı özel olarak değerlendirilmelidir.
- Kamu düzeni gerekçesi soyut kalmamalı; kişiye özgü olgularla kurulmalıdır.
- Geçici korumanın sona ermesi/askıya alınması ile sınır dışı süreci ayrı hukuki dayanaklara oturmaktadır.

Statü koruma sağlar; fakat mutlak dokunulmazlık değildir.

Sınavda yazılacak cümle:

“Leyla'nın geçici koruma kaydı idarenin somut, bireyselleştirilmiş ve ölçülü gereke kurma yükünü ağırlaştırır.”

Sık hata / uyarı:

Geçici koruma varsa hiçbir şekilde sınır dışı edilemez veya kamu düzeni denetimi gereksizdir denmemelidir.

38

Sahte çalışma izni belgesi iddiası

OLAY 4

S6

Sonuç: Sahte belge iddiası önemli olabilir; fakat tek başına otomatik sınır dışı veya idari gözetim sonucu doğurmaz.

Gerekçe

- Fiilin Leyla'ya isnadı, kast, belgenin kim tarafından düzenlendiği ve ceza soruşturmasının durumu incelenmelidir.
- Aile bağları, geri gönderme riski ve çocuk yararı birlikte değerlendirilmelidir.
- İdare daha hafif araçların neden yetersiz olduğunu açıklamalıdır.

Kamu düzeni kalıp cümle değil, olguya bağlı gerekçedir.

Sınavda yazılacak cümle:

“Sahte belge kullanımı kamu düzeni bakımından veri olabilir; ancak bireyselleştirme ve ölçülülük yapılmadan otomatik sonuç doğurmaz.”

Sık hata / uyarı:

Tek bir iddiadan otomatik deport veya otomatik gözetim sonucu çıkarmak ölçülülük denetimini atlar.

39

Olay 4 – Sınavda Puanlama Kriterleri

Süre, merci, etki ve ölçülülük birlikte yazılmalı.

Sınır dışı

- 7 gün idare mahkemesi
- İdareye bildirim
- Başvuru icrayı durdurur

İdari gözetim

- Otomatik değil
- Somut risk gerekir
- Sulh ceza itirazı
- Alternatif tedbirler

İnsan hakları

- Non-refoulement
- Aile/çocuk yararı
- Geçici koruma
- Ölçülülük

40

Sınava yönelik öneriler

1. Olay tarihini belirlemeden eşik uygulanmaz.
2. İptal ile kaybettirme ayrı kurumlardır.
3. İptal, önceki işlemleri otomatik geçersiz kılmaz.
4. HAGB kamu düzeni incelemesini tüketmez.

5. Yabancı devlet bağışıklığında etiket değil mahiyet önemlidir.
6. Yargı bağışıklığı ile icra bağışıklığı ayrı incelenir.
7. Tebligatta diplomatik yol unutulmamalıdır.
8. Ticari tahsis istisnası somut ispat ister.

9. MÖHUK m.23: koruma ülkesi hukuku.
10. Yetki şartı sicil etkili talepleri otomatik dışlamaz.
11. Teminata MÖHUK m.48 + karşılıklılık birlikte yazılır.
12. Sınır dışı/gözetimde ölçülülük ve non-refoulement esastır.

Doğru madde + doğru kavram ayrımı + olaya uygulama + net sonuç = TAM PUAN

Kaynaklar: 5718 sayılı MÖHUK, 5901 sayılı TVK ve Uygulama Yönetmeliği, 6458 sayılı YUKK, 6100 sayılı HMK, 6769 sayılı SMK, 1954 Lahey Hukuk Usulü Sözleşmesi.

41

41

Kaynak ve mevzuat notu

Ana mevzuat

- 5718 sayılı MÖHUK
- 5901 sayılı TVK
- Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
- 6458 sayılı YUKK
- 6100 sayılı HMK
- 6769 sayılı SMK

- Olay metnini tekrar etmeyiniz.
- Beklenen cevabın özünü ve ana düşüncesini veriniz.
- Uzun açıklamalar ve gereksiz detayları yapmayınız.
- Net sonuç cümlesi kurunuz.

UYARI

Yatırım yoluyla vatandaşlıkta parasal eşik tarihsel olarak değiştiğinden, cevapta daima başvuru/karar tarihindeki yürürlük esas alınmalıdır.

42

42